

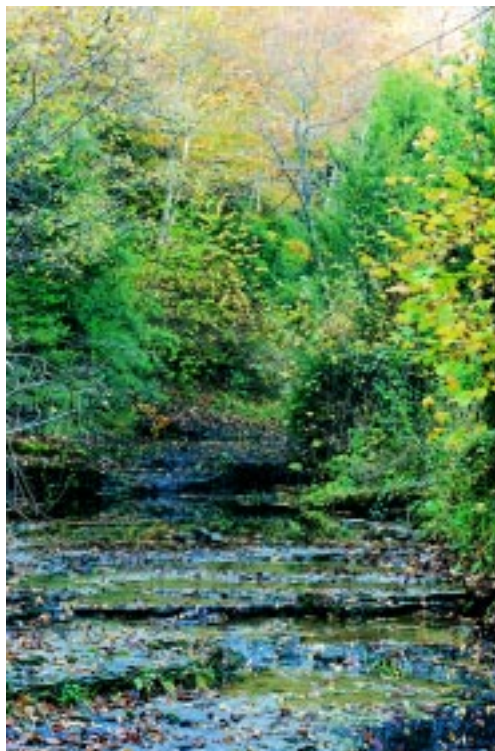
TORRENTS DE TAVERTET

II - La riera de Balà

Aquesta riera té diferents noms en el seu recorregut. Però hem pensat que potser aquest és el més encertat ja que segurament és el tros més llarg del seu recorregut. Aquest torrent o riera, en el seu recorregut recull les aigües dels verals i camps del Collsesviles, al terme de l'Esquirol, a tocar el de Pruit. Tot seguit s'esmuny cap al sud-oest per entre avellaners, faigs i roures, mentre deixa el pla d'Ardura a la seva dreta, i si bé en algun lloc el voregen brucs i ginebres, tot seguit es despenja per un petit salt, deixant una curiosa balma a la seva esquerra (creiem que és la balma dita del Cortalàs), continua avall en direcció sud i ben aviat passa per l'indret de la feixa Fonda on el travessa el camí de la Cau i d'aquí, rossola per una llosarda o pendent al capdavant de la qual es troba un racó o paratge molt idíl·lic i encantador. Continua baixant més aviat cara a sud-oest, amb alguna giragonsa, i tot seguit tomba a migdia mentre passa a tocar la font de la Canal.

Aquí, més o menys, comença el sot o sotalada del Gorgàs o Burgars on el torrent pren aquest nom. La vegetació és abundant a tota la fondalada: faigs, roures, avellaners, pins, tells i arbusts de diferents espècies: boixos, brucs, ginebres i fins i tot, hi hem descobert un arbre o arbust poc habitual en aquestes contrades, que es diu gatsaule. El torrent continua el seu recorregut per terreny planer mentre a mitja sotalada deixa les restes de la Casanova del Roc a la seva esquerra, a uns setanta metres, al costat d'una gran roca entre espessa vegetació.

Un xic més avall passa per una encantadora roca balmada dita de la Recatera i ben aviat es troba amb el camí carreter de Taverdet a Cantonigròs, just on s'enfila per uns revolts també dits de la Recatera. Aquí el torrent segueix paral·lel al camí carreter i el travessa tres cops en un recorregut d'uns 350 metres. Abans de passar el camí per segon cop, a la dreta, hi ha una roca molt erosionada que forma una cavitat dita balma d'en Pontí. Passada la balma el torrent deixa el camí a la seva dreta però al cap de poca estona el travessa per última vegada.

*Torrent del Gorgàs, nom de la part superior de la riera de Balà, al seu pas per la balma del Pontí.
Foto: Ernest Gutiérrez*

Ben aviat passa per sota de la palanca del camí de l'antiga dreuera que va a sortir a la Creu de Managès. Tot seguit el torrent fa un petit salt i més avall troba l'antiga, i avui quasi desapareguda, font del Gorgàs o Burgars, l'aigua de la qual s'ha conduït per a l'abastament del poble sense cuidar de deixar-n'hi un petit raig.

En aquest indret acaba la fondalada del Gorgàs i aquí el torrent continua amb la boga de Novelles a la seva dreta i la costa dels Castanyers a l'esquerra, per trobar-se tot

*Torrent del Gorgàs o riera de Balà amagat per la vegetació, amb els prats i la masia de Novelles.
Foto: Ernest Gutiérrez*

*El torrent de Gorgàs, aquí anomenat riera de Molí-bernat, passat el pont del mateix nom.
Foto: Ernest Gutiérrez*

seguit amb el torrent de la Cau i, seguidament, amb el quintà de Novelles a banda i banda.

Pel vessant esquerre hi conflueix una colla de torrents que davallen de la muntanya de la Cau, de la font de Vena i dels cims de Novelliques i Monteis que anirem descrivint. Hem deixat endarrere el torrent de la Casanova de Roc que s'escorre de la muntanya de la Cau i altres petits rierols de la mateixa contrada.

El torrent de la Cau es forma als verals de la muntanya del mateix nom i de la font de l'Arrel i fa el seu curs entre faigs, roures, avellaners, brucs i boixos; a la costa de Novelles també hi abunden les alzines. En dies

*Lloc del salt de Molí-bernat i la balma de les Corts, a partir d'on la riera pren el nom de Balà fins al pantà de Sau.
Foto: Ernest Gutiérrez*

de grans pluges sol baixar tan abundós que fins i tot arriba a interrompre el pas del camí de Tavertet a Cantonigròs. Un poc més avall desaigua al torrent del Gorgàs que continua avall entre camps a dreta i esquerra; tot i que continua amb aquest nom, també podria dir-se'n de la бага de Novelles. A la seva riba, la vegetació hi continua abundant: avellaners, teus o tells; aquí ja s'hi comencen a trobar sàlics vimeners, que continuen al llarg del sot de Balà, si bé en alguns verals hi poden ser un xic esporàdics. En aquesta torrentera s'hi troben amb abundor les típiques satalies de Tavertet, no lluny d'un petit pont antic anomenat pont de Novelles. Ens hem oblidat de mencionar les restes d'un típic forn de teules que es troba a la costa dels Castanyers, força ben conservat arran del corrent. A l'indret on es fan les satalies, i a l'esquerra del torrent s'hi troben les restes d'un molí que encara conserva la bassa de recollida d'aigües per fer rutllar el rodet o turbina que feia funcionar les moles; i també força restes de paret. La vegetació comença a fer-se molt densa i ben aviat, a l'indret de la casa de Novelles, trobem la confluència del torrent de la Font de la Vena, de les mateixes característiques del de la Cau, si bé pot ser amb una mica més de cabal que no s'escota tan aviat. Com bé el nom ho diu, baixa de la font de la Vena i en passar pels verals de Novelles es coneix pel torrent Fosc. Abans de donar les aigües al torrent de Gorgàs, el torrent Fosc recull la de dos petits torrents que davallen de damunt de la casa de Novelliques, o sigui que recullen les aigües dels verals del Ravalí i d'aquelles cingleres; l'un es diu torrent del Cingle Xic i l'altre de l'Estuviada, que s'ajunten prop de la casa de Novelliques. A la confluència amb el torrent del Gorgàs la vegetació comença a ser molt abundosa: roures, tells, aurons, freixes de fulla gran, avellaners, sàlics, i fins i tot, a l'indret sota la Quereda, s'hi troben plàtans, que tal vegada hi han estat plantats. En aquest veral hi desaigua el rec del Pontí que davalla del pla de Monteis per la canal Extremera, i passa a tocar la casa del Pontí, per fer la resta del recorregut per entre esbarzers i matissars.

Encara que ningú ens ho ha pogut confirmar,ensem que en aquest indret el torrent deixa de dir-se del Gorgàs i pren el nom de

Pla-sa-riera, pla que és situat poc més avall, on la carretera de l'Esquirol a Tavertet creua la riera per un pont d'un sol ull. Seguint el curs d'aigua ben aviat s'entra als verals de la Casanova i la Fàbrega, on pren el nom d'aquestes dues cases. En arribar al pont de Molí-bernat s'anomena riera de Molí-bernat fins al salt del mateix nom.

En aquest recorregut s'hi troben els primers gorgs que val la pena mencionar, com són el gorg del Pont, ben prop d'aquest, i ja a tocar el salt de Molí-bernat els gorgs de l'Olla i dels Encantats; abans d'aquests gorgs n'hi ha alguns de petits, ben arrodonits i ben bonics, però no sabem que tinguin nom. Sobre el gorg del Pont hi ha una vivència documentada a finals del segle passat, segons la qual l'alcalde va publicar un ban en què prohibia que el jovent o canalla es banyessin despullats en el gorg, sota la multa de cinc pessetes; aquest ban és transcrit complet a la pàgina 34 del llibre "Tavertet, cent anys d'història".

En aquest tram de la riera des del indret de la Querada, per la seva banda esquerra, encara recull les aigües del rec de la Boixeda o de la Torre, que baixa de la baga de Monteis. Més avall, prop de la Fàbrega s'hi escorre el de Can Casals que també baixa de la costa de Monteis passant per les Ribes i el sot d'en Crous. També al sot dels Bacs es recullen les aigües dels verals del poble i s'aboquen a la riera poc més amunt del pont de Molí-bernat, molt a prop del la font de Saltadent.

En aquest recorregut la vegetació hi és més escassa: més que res s'hi troben roures, alzines, boixos, ginebres i també algun sàlic o saliquera.

Tampoc no hem parlat dels desaigües a la banda dreta del torrent on solament hi ha petits rierols, ja que tota la serralada del Cos, Managès, muntanya del Pontí i del Sunyer, és en declivi cap a ponent i la major part de les aigües desguassen cap als torrents de Baumadestral, Molí Vell i del Crous.

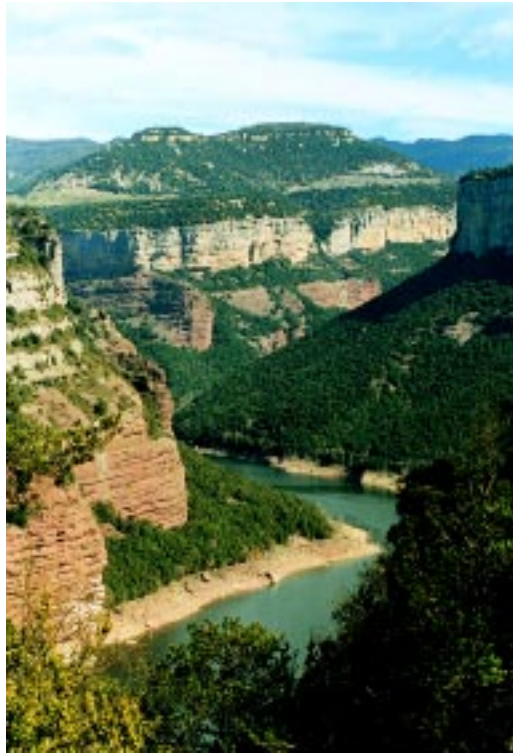
Com ja hem dit, amb el salt de Molí-bernat la riera canvia de nom i passa a dir-se de Balà, ja que aquí comença el sot o fondalada de Balà. La riera té un bon començament amb la magnífica i espectacular balma de les Corts, situada darrere el salt. En dies de pluges, quan la riera baixa forta, la majestuosa

*La riera de Balà al seu pas per sota del morro de l'Abella.
Foto: Ernest Gutiérrez*

cortina d'aigua es despenja pel seu davant, amb un gran impacte visual contemplada des del fons de la balma. Des d'aquest punt, tot el curs de la riera fins al Ter, actualment embassament de Sau, s'hi troben una colla de gorgs de diferents mides, on s'hi poden pescar barbs. Anys enrere sabia el nom d'alguns gorgs, però m'han marxat de la memòria i no he trobat ningú que me'ls pugui recordar; solament recordo el més gran que es troba una mica més avall del salt de Molí-bernat i que es diu gorg de l'Heura, conegut per molta gent ja que és on millor s'hi pesca.

En aquesta fondalada l'arbre que més abunda és l'alzina, també hi ha alguns roures; al llit de la riera s'hi veuen sàlics, vimeners i avellaners a les seves vores; també hi ha castanyers. Poc després de començar la sotalada, a l'indret del cingle de la Miradora i força prop de la riera, s'hi troba el que es coneix com castanyer Bord, del qual sols queda el tronc de quatre metres de perímetre i unes poques branques i també uns quants plançons que creixen al seu entorn. Com bé ho diu el nom, és bord, que poques castanyes s'hi troben i encara petites. També en terrenys de la casa del Castell, a tocar la riera, hi ha uns castanyers dits del Castell, on recordo que s'hi collien castanyes. A la part baga del sot de Balà hi viuen

Curs final de la riera de Balà prop del pantà de Sau. Foto: Ernest Gutiérrez

altres espècies d'arbres i arbusts, com blades, marfull, grèvol, tortellatge, boixos i els propis de llocs obacs.

Al sot de Balà hi trobem les conegudes balmes del Colom o de les Pixerelles obertes al cingle de la Perereda, conegudes per les excavacions que s'hi han dut a terme. També hi ha les balmes de la Cort Llòbrega,

on es refugiaven els desertors de la guerra civil, i d'altres de menys importància, com la Tuna Fosca i la cova dels Brunyols o de l'Arç.

Les aigües que alimenten la riera en aquests indrets provenen de petits recs i rierols. Per la banda esquerra hi podem comptar el rec de Brunyols, el del sot dels Abeis, el de la canal del Castell i algun del Pla de Baix; per la seva dreta hi ha una colla de rierols, en destaca el rec del sot del Pou de les Baumes, que s'ajunta amb el que ve dels verals de la Perereda i baixa el cingle per la canal dels Escalars i pel cingle vermell; els dies de grans pluges també fa de bon contemplar des del pla del Castell. Però l'afluent que més aigua aporta a la riera de Balà, avui ja pantà de Sau, és la riera de la Corbera o del Noguer que forma el meravellós salt de Tirabous.

Creiem que hem fet una ressenya dels variats elements més atractius i productius que ens ofereix el seu recorregut. Com podeu veure, al llarg del corrent hi trobem molts noms, però pensem que el de més llarg recorregut és el tram de Balà, nom amb el qual es coneixia al llarg de tota la sotalada fins a l'aiguabarreig amb el riu Ter, després de deixar enrere el molí d'en Rovira. Avui s'ha escurçat a causa de l'embassament de l'aigua de Sau.

Restaurant
COLL DE CONDREU

Ctra. Vic-Olot
Tel i Fax 972 44 43 19
17166 SUSQUEDA (Girona)

H **STAL** **
ESTRELLA

RUPIT
Tel. 93 852 20 05

